

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра права та публічного управління

Крайник Г.С.

ПРАКТИКУМ

Кваліфікація кримінальних правопорушень

ЖИТОМИР 2022

Рекомендовано до видання вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка протокол № 18 від «30» вересня 2022 р.

Рецензенти:

Філей Ю.В. - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права НУ «Запорізька політехніка»;

Книженко О.О. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та кримінології ННГІ Національної академії Служби безпеки України,

Рудницька О.П. - кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та публічного управління.

Крайник Г.С. Практикум «Кваліфікація кримінальних правопорушень» для студентів спеціальності 081 «Право» історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022. 68 с.

Зміст

Вступ	3
Рекомендації для підготовки до практичних занять	4
Рекомендована література та матеріали судової практики до всіх тем	6
Теми практичних занять	12-62
Тема 1. Поняття, види і значення кримінально-правової кваліфікації	12
Тема 2. Принципи та правила кваліфікації кримінальних правопорушень	16
Тема 3. Кваліфікація умисних кримінальних правопорушень з урахуванням стадій їх вчинення	20
Тема 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті	23
Тема 5. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень	27
Тема 6. Подолання конкуренції і колізій статей закону в процесі кваліфікації кримінальних правопорушень	30
Тема 7. Кваліфікація діянь, вчинених при обставинах, що виключають їх кримінальну протиправність	32
Тема 8. Кваліфікація посткримінальної поведінки людини	34
Тема 9. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації	37
Тема 10. Кваліфікація діяння, що не є кримінальним правопорушенням	39
Тема 11. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти особи	41
Тема 12. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності	45
Тема 13. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг	49
Тема 14. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, проти довкілля та проти та безпеки руху та експлуатації транспорту	56
Питання до заліку	63
Підсумкова оцінка	67

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Кваліфікація кримінальних правопорушень» вивчається здобувачами вищої освіти 4 року навчання протягом одного навчального семестру і виноситься на екзаменаційну сесію. Самостійним вивченням навчальної дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень» здобувач вищої освіти повинен займатися систематично протягом усього навчального семестру.

Навчальна дисципліна «Кваліфікація кримінальних правопорушень» передбачає проведення 13 практичних занять, 11 лекцій згідно навчального плану, а також самостійну роботу в кількості 72 годин, що забезпечується методичним супроводом цієї навчальної дисципліни.

За своїм призначенням навчальна дисципліна спрямована на закріплення отриманих студентом теоретичних знань, вироблення навичок наукового дослідження й самостійного творчого логічного мислення. Її вивчення має сприяти більш глибокому засвоєнню питань кримінально-правової кваліфікації, правильному розумінню й застосуванню законодавства про кримінальну відповідальність, вмінню усно і письмово викладати й обґрунтовувати свою думку, аналізувати й систематизувати судову практику, здійснювати компаративні дослідження тощо.

Під час розгляду відповідної теми, насамперед, необхідно звернутися до методичного супроводу навчальної дисципліни, чинного кримінального законодавства України та приписів інших нормативно-правових актів, необхідних для засвоєння (розкриття) змісту законодавства про кримінальну відповідальність, конспектів установчих лекцій та відповідної навчальної літератури (підручники, курси лекцій, навчальні посібники тощо).

Далі слід ознайомитись із рекомендованою літературою та матеріалами судової практики, що запропоновані у методичному супроводі як до всіх тем, так і до конкретної теми практичного заняття.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Навчальна дисципліна «Кваліфікація кримінальних правопорушень» вивчається протягом першого семестру студентами 4 року навчання. При підготовці до практичного заняття слід ознайомитися з планом та методичними рекомендаціями, що надаються до кожної теми. План роботи є приблизним, тому допускається його доповнення чи корегування, але не скорочення.

Роботу слід починати з вивчення відповідного розділу (теми) курсу лекцій або підручника з навчальної дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень». Потім необхідно ознайомитися зі змістом навчальної та наукової літератури, що рекомендується до всіх тем, та літератури, що запропонована для роботи з конкретної теми. Бажано при підготовці відповідних тем ознайомитися з положеннями Проекту Кримінального кодексу України, робота над яким триває (на час розробки цього Практикума остання редакція Проекту КК України була станом на 14.07.2022 р., посилання на сайт: URL: newcriminalcode.org.ua).

Можливо також використовувати й іншу наукову літературу, посилання на яку наведені в курсах лекцій, підручниках, навчальних посібниках, монографіях, наукових статтях тощо. Якщо щодо питань, які розглядаються у відповідній темі практичного заняття, наявні роз'яснення Верховного Суду України (згодом – Верховного Суду), зокрема, постанови Пленуму Верховного Суду України, висновки Верховного Суду щодо застосування норми права тощо, слід не лише ознайомитися з їх змістом, але й обов'язково використовувати їх відповідні положення при відповіді.

За наявності в юридичній літературі різних точок зору щодо проблем, які досліджуються на практичному занятті, необхідно їх проаналізувати та систематизувати, а також висловити власну позицію, яка має бути аргументована.

При викладенні матеріалу *обов'язково* необхідно робити посилання на літературу, нормативно-правові джерела, роз'яснення Верховного Суду та матеріали судової практики.

Викладач додатково до вказаних у цьому практикумі питань має право надати для кращого засвоєння відповідних тем індивідуальні завдання, зокрема, задачі, реферати тощо.

Основні теоретичні положення і висновки з питань, що розглядаються, слід ілюструвати прикладами із судової практики з посиланням на джерело їх опублікування.

Не рекомендується використовувати приклади лише з курсів лекцій,

підручників, навчальних посібників, монографій та наукових статей, без використання матеріалів судової практики. Судова практика є важливою для розуміння сучасного стану правозастосування, надає розуміння важливості зв'язку теорії та практики.

Відвідування практичних занять є обов'язковим.

Студент, котрий не з'явився на практичні заняття чи не виконав домашнього завдання щодо практичних занять, або отримав за результатами заняття незадовільну оцінку, допускається до складання заліку (індивідуально або у складі іншої академічної групи) тільки після відпрацювання практичних занять. Наприкінці роботи за її результатами відбувається допуск або недопуск до заліку. Щоб отримати допуск, необхідно здати викладачу відповідні теми з навчальної дисципліни.

Викладач оцінює відповідність роботи студентів вимогам, що ставляться навчальної дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень», звертає увагу на позитивні моменти та недоліки роботи тощо.

Якщо за результатами заліку студент отримує незадовільну оцінку, він має можливість перескласти залік.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА МАТЕРІАЛИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ДО ВСІХ ТЕМ

Основна література до всіх тем:

1. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
2. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львів. держ. ун- т внутр. справ, 2013. 712 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Х.: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / гол. редкол. В. Я. Тацій. 2017. 1064 с.
4. Грищук В. К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права. Львів: Львів. держ.ун- т внутр. справ, 2009. 112 с.
5. Денисов С.Ф., Єрмак О.В. Кримінальне право (Загальна частина): Практикум. Чернігів: Академія держ. пенітенціарної служби. 2018. 260 с.
6. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.
7. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
8. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін. ; за ред. М. І. Панова. Х.: Право, 2016. 356 с.
9. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
10. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017.

448 с.

- 11.Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 1 : Загальна частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. Х.: Право, 2013. 376 с.
- 12.Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Г.С. Крайник та ін. Х.: Право, 2013. 1040 с.
- 13.Крайник Г. С., Чуб Ю. С. Поняття кримінального правопорушення, ознаки та значення (кримінально-правовий аспект). *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 3 (36). С. 67–81.
- 14.Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. 2-е изд., перераб. и дополн. М.: Юристъ, 2004. 304 с.
- 15.Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. 5-те вид., перероб. К.: Алерта, 2013. 320 с.
- 16.Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. Монографія. К.: Атіка, 2003. 224 с.
- 17.Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів. К.: Атіка, 2004. 188 с.
- 18.Митрофанов І. І., Притула А. М. Співучасть у злочині : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.
- 19.Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
- 20.Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. В. О. Навроцький. 2-ге вид. К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
- 21.Панов М. І. Загальні засади кваліфікації злочинів : лекція М. І. Панов. Х.: Право, 2016. 104 с.
22. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб.

- М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Ярмиш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.
- 23.Словник Загальної частини кримінального права України / авт.-упоряд.: С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. 536 с.
- 24.Тетарчук І.В. Теорія кваліфікації злочинів. Для підготовки до іспитів. К.: Центр учбової літератури, 2016. 104 с.
- 25.Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. О. Навроцького. К.: Юрінком Інтер, 2013. 711 с.
- 26.Ус О.В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції. Х.: Право, 2018. 368 с.
- 27.Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Вид. 3-тє, допов. і перероб. Одеса : Фенікс, 2018. 394 с.

Додаткова література до всіх тем:

1. Борисов В.І. Вибрані твори ; уклад: В.В. Базелюк, С.В. Гізімчук, Л.М. Демидова, Г.С. Крайник та ін. Х.: Право, 2018. 784 с.
2. Бурчак Ф. Г. Квалификация преступлений. 2-е изд., доп. К.: Политиздат, 1985. 120 с.
3. Демидова Л. М. Проблеми кримінально-правової відповідальності за заподіяння майнової шкоди в Україні (майнова шкода як злочинний наслідок) : теорія, закон, практика: монографія. Х.: Право, 2013. 752 с.
4. Денисов С.Ф., Гальчак А.С. Кримінальне право України. Загальна частина. Кросворди / за заг. ред. С.Ф. Денисова. Чернігів: «ПВК Десна». 2020. 240 с.
5. Денисов С.Ф., Гальчак А.С. Кримінальне право України. Особлива частина. Кросворди / за заг. ред. С.Ф. Денисова. Чернігів: ПАТ «ПВК», «Десна». 2020. 282 с.
6. Дефініції у Постановах Пленуму Верховного Суду України: практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х.: ФОП Шевченко, 2012. 120 с.
7. Дудоров Олександр. Кримінально-правові проблеми сучасної України (вибрані праці). Київ: Ваіте, 2022. 632 с.
8. Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів при їх множинності та конкуренції кримінально-правових норм : навч. посіб. Х.: Право, 2017. 114 с.

9. Кваліфікація за ознаками складу злочину (аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України): практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х.: Точка, 2011. 131 с.
10. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність. Київ, 2019. 836 с.
11. Коржанський, М. Й. Кваліфікація злочинів. К.: Юрінком Інтер, 1998. 416 с.
12. Крайник Г. С., Ярошенко В. М. Питання кваліфікації та призначення покарання за фінансування тероризму. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63) С. 869–872.
13. Кузнєцова Н. Ф. Проблемы квалификации преступлений. Лекции по спецкурсу «Основы квалификации преступлений». М. : Издат. дом «Городец», 2007. 328 с.
14. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті у кримінальному праві України. Харків : Право, 2019. 624 с.
15. Панов М., Квасневська Н. Кваліфікація злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. *Право України*. 2010. № 9. С. 47-55.
16. Правила кримінально-правової кваліфікації у постановах Пленуму Верховного Суду України: практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х.: Фінарт, 2012. 196 с.
17. Правова доктрина України : у 5 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. Х. : Право, 2013. Т. 5 : Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку.
18. Проект Кримінального кодексу України. URL: newcriminalcode.org.ua.
19. Созанський, Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів. Львів: ЛУВС, 2012. 240 с.
20. Тацій В.Я., Борисов В.І., Демидова Л.М., Євтеєва Д.П., Крайник Г.С., Невідома Н.В., Новікова К.А, Павленко Т.А., Пащенко О.О., Шепітько М.В. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування. Х.: Право, 2017. 400 с.
21. Тарарухин С. А. Квалификация преступлений в следственной и судебной практике. К.: Юрінком, 1995. 208 с.
22. Ус О. В. Кваліфікація злочинів з урахуванням форм співучасті: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. Вип. 2, том 4. 2014. С. 56-61.
23. Ус О. В. Особливості кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. праць*. Х.: Право, 2014. Вип. 27. С. 59-71.
24. Ус О. В. Правила кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. *Вісн. Нац. акад. правов. наук України* : зб. наук. пр. Х.: Право, 2014.

- № 1 (76). С. 149-159.
25. Ус О. В. Спеціальні правила кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Право і суспільство*. 2014. № 6-1. С. 315-321.
26. Ус О. В. Кваліфікація злочинів: сутність та поняття. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. № 1106. Серія «Право». Вип. № 17. Х.: ХНУ, 2014. С. 171-175.
27. Ус О. В. Кримінально-правова оцінка вчиненого діяння за ознаками суб'єкта складу злочину. *International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe : experience of Poland and Ukraine : Conference Proceedings, January 27-28, 2017*. Sandomierz. P. 174-177.
28. Ус О. В. Критерії класифікацій та види кримінально-правової кваліфікації. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія «Юридичні науки». Вип. 5. 2015. С. 15-19.
29. Ус О. В. Кримінально-правова оцінка вчиненого діяння за ознаками об'єкта складу злочину. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*. Серія «Право». Вип. 41. Т. 2. 2016. С. 139-144.
30. Ус О. В. Склад злочину як підстава кримінально-правової оцінки вчиненого діяння. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/2. С. 196-201.
31. Us O. V. Constitutional principles of qualification of crimes in Ukraine. *Európska tradícia v medzinárodnom práve: uplatňovanie ľudskýchprávk: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, 6–7 máj 2016*. Bratislava, 2016. P. 181-184.

Матеріали судової практики:

1. Верховний суд. Розділ – діяльність. Судова практика і статистика. URL: supreme.court.gov.ua.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: reyestr.court.gov.ua.
3. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011 роки) : станом на 26 верес. 2011 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. Х.: Право, 2011. 456 с.
4. Кримінальний кодекс України. Практика судів України з кримінальних справ (2007–2008) / за заг. ред. В. В. Сташиса ; уклад. : В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. К. : Юрінком Інтер, 2009. 384 с.
5. Практика застосування Верховним Судом України положень загальної частини Кримінального кодексу України / за заг. ред. А. А.

- Музики ; [уклад. Горох О. П.] ; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». К.: Центр учбової літератури, 2017. 523 с.
6. Практика застосування Верховним Судом України положень особливої частини Кримінального кодексу України / за заг. ред. А. А. Музики ; [уклад. Горох О. П.]; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». К.: Центр учбової літератури, 2017. 914 с.
  7. Практика судів України з кримінальних справ (2001–2005) / за заг. ред. В. Т. Малярєнка, В. В. Сташиса ; уклад. : В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. К.: Юрінком Інтер, 2005. 464 с.
  8. Практика судів України з кримінальних справ (2006–2007) / за заг. ред. В. В. Сташиса ; уклад. : В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. К.: Юрінком Інтер, 2008. 880 с.
  9. Практика судів України з кримінальних справ (2008–2011) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. Х.: Одіссей, 2011. 568 с.
  10. Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. Вид. 2-ге, допов. Х.: Одіссей, 2012. 504 с.
  11. Практика судів України з кримінальних справ (2012–2013) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. Х.: Право, 2014. 704 с.
  12. Практика судів України з кримінальних справ (2014–2015 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. Х.: Право, 2016. 800 с.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I. Загальні засади кримінально-правової кваліфікації.

Тема 1. Поняття, види та значення кримінально-правової кваліфікації.

План

1. Поняття кримінально-правової кваліфікації. Юридичне закріплення кримінально-правової кваліфікації. Відмінність класифікації кримінальних правопорушень від їх кваліфікації.
2. Види кримінально-правової кваліфікації, суб'єкти, що її здійснюють. Значення правильної кримінально-правової кваліфікації.
3. Поняття підстав кримінально-правової кваліфікації. Фактична та юридична (нормативна) підстави кримінально-правової кваліфікації.
4. Склад кримінального правопорушення і його значення для кримінально-правової кваліфікації.
5. Етапи та юридичне закріплення результатів кримінально-правової кваліфікації.

Висновки.

Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень (*перше питання*) слід відрізнити від більш широкого поняття кримінально-правової кваліфікації, яке охоплює собою також кваліфікацію інших діянь, передбачених КК України (зокрема, малозначних діянь, тих діянь, що вчинені особами, які не є суб'єктами кримінального правопорушення тощо). Важливо проводити чітку відмінність між термінами «класифікація кримінальних правопорушень» та «кваліфікація кримінальних правопорушень».

При розгляді *другого питання* слід звернути увагу на дослідженні тих видів кваліфікації кримінальних правопорушень, виділення яких має важливе практичне значення. Зокрема, необхідно з'ясувати особливості офіційної кваліфікації кримінальних правопорушень, які стосуються визначення кола суб'єктів кваліфікації, законодавчої регламентації самого процесу кваліфікації кримінальних правопорушень та закріплення висновків у відповідних офіційних документах. У зв'язку із цим, правильне вирішення питань щодо офіційної кваліфікації кримінальних правопорушень можливе лише за умови дотримання як норм законодавства України про кримінальну відповідальність, так і

кримінальних процесуальних приписів, передбачених КПК України.

При осмисленні значення правильної кваліфікації кримінальних правопорушень (*друге питання*) необхідно брати до уваги різні його практичні аспекти, з-поміж яких в першу чергу її значення для успішного вирішення питань щодо протидії злочинності, надання правильної соціальної оцінки кримінально протиправному діянню, забезпечення конституційних прав і свобод людини. Для правильної кваліфікації кримінальних правопорушень важливе значення мають роз'яснення Пленуму Верховного Суду України і судова практика. Однак, зазначені роз'яснення мають лише рекомендаційний характер.

Обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень та для всіх судів України є лише правові висновки Верховного Суду, викладені у його ухвалах та прийняті відповідно до приписів чинного КПК України, зокрема, його ч. 2 ст. 455, ч. 2 ст. 456, 458.

При розгляді *третього питання* кваліфікації кримінального правопорушення важливо розрізняти сукупність ознак, які характеризують фактично вчинене діяння (фактичну підставу) і сукупність обов'язкових ознак певного складу кримінального правопорушення (юридичну підставу).

Досліджуючи *четверте питання* – складу кримінального правопорушення як юридичної підстави кваліфікації кримінального правопорушення потрібно з'ясувати його елементи і ознаки, їх співвідношення, навчитись правильно самостійно визначати сукупність обов'язкових ознак складу конкретного кримінального правопорушення (до неї входять ознаки, передбачені не тільки Особливою, а й Загальною частинами КК України). Далі необхідно запам'ятати послідовність аналізу складу кримінального правопорушення, яка сама по собі є важливою умовою правильної кваліфікації, а також засвоїти загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень за ознаками об'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторін, суб'єкта кримінального правопорушення. Зокрема, це стосується особливостей кваліфікації за наявності у складі кримінального правопорушення декількох об'єктів, впливу на кваліфікацію законодавчих конструкцій об'єктивної сторони та форм вини, особливостей кваліфікації триваючих кримінальних правопорушень, а також кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом тощо.

Обговорюючи етапи та юридичне закріплення результатів кримінально-правової кваліфікації (*п'яте питання*) слід з'ясувати за допомогою положень КПК України, з чого починається повідомлення особі про підозру, проаналізувати, куди вносяться відомості про вчинене кримінальне правопорушення, який акт суду свідчить про остаточну кваліфікацію

кримінального правопорушення та визнання особи винною у його вчиненні.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
2. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львів. держ. ун- т внутр. справ, 2013. 712 с.
3. Грищук В. К. Філософсько - правове розуміння відповідальності людини: монографія. Хмельницький: Хмельниц. ун - т управл. та права, 2012. 736 с.
4. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін. ; за ред. М. І. Панова. Х.: Право, 2016. 356 с.
5. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
6. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України. К.: Юрінком Інтер, 2010. 120 с.
7. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник. К.: Алерта, 2012. 316 с.
8. Музика А. А., Лащук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. 192 с.
9. Навроцький В. О. Функції кримінально-правової кваліфікації та сучасність. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. Число 1. С. 109-111.
10. Наумов А. В., Новиченко А. С. Законы логики при квалификации преступлений. М.: Юрид. лит, 1978. 104 с.
11. Панов М. І. Загальні засади кваліфікації злочинів : лекція М. І. Панов. Х.: Право, 2016. 104 с.
12. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Ярмиш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.
13. Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Х.: Право, 2014. 348 с.
14. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві: Монографія. Х.: Право, 2006. 208 с.

15. Ус О. В. Кваліфікація злочинів: сутність та поняття. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. № 1106. Серія «Право». Вип. № 17. Харків : ХНУ, 2014. С. 171-175.
16. Ус О. В. Критерії класифікацій та види кримінально-правової кваліфікації. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія «Юридичні науки». Вип. 5. 2015. С. 15-19.

Тема 2. Принципи та правила кваліфікації кримінальних правопорушень.

План.

1. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень: поняття, види, значення. Склад кримінального правопорушення і кваліфікація кримінальних правопорушень.
3. Спеціальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень: поняття, види, значення. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого у співучасті. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень.
4. Види підстав кваліфікації кримінальних правопорушень. Фактична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень. Юридична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень.
5. Правила кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням постійних та перемінних (бланкетних, оцінних) ознак їх складу.
6. Кваліфікація кримінальних правопорушень за наявності кваліфікуючих ознак.

Висновки.

З-поміж різних принципів кваліфікації кримінальних правопорушень (*перше питання*), які виділяються в науці кримінального права, основну увагу слід звернути на такі практично важливі принципи, як: **1) законність, 2) об'єктивність, 3) точність, 4) повнота, 5) вирішення спірних питань на користь особи, діяння якої кваліфікується, 6) недопустимість подвійного інкримінування.**

При вивченні складу кримінального правопорушення як юридичної підстави кваліфікації кримінального правопорушення (*друге питання*) насамперед потрібно з'ясувати його елементи і ознаки та їх співвідношення, навчитись правильно самостійно визначати сукупність обов'язкових ознак складу кримінального правопорушення (до неї входять ознаки, передбачені не тільки Особливою, а й Загальною частинами КК України). Далі, необхідно запам'ятати послідовність аналізу складу кримінального правопорушення, яка сама по собі є важливою умовою правильної кваліфікації, а також засвоїти спеціальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень за ознаками об'єкта, об'єктивної та

суб'єктивної сторін, суб'єкта кримінального правопорушення. Зокрема, це стосується особливостей кваліфікації за наявності у складі кримінального правопорушення декількох об'єктів, впливу на кваліфікацію законодавчих конструкцій об'єктивної сторони та форм вини, особливостей кваліфікації триваючих кримінальних правопорушень, а також кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом.

Третє питання більш детально розписано у темах 3-5 (сторінки 20-27 цього Практикума). Із усіх питань теми 3 буде розглядатися друге питання (стор. 20), далі з теми 4 – перше питання (стор. 23), потім із теми 5 – третє питання (стор. 27).

У *четвертому питанні* важливо розрізнити сукупність ознак, які характеризують фактично вчинене діяння (фактичну підставу) і сукупність обов'язкових ознак певного складу кримінального правопорушення (юридичну підставу).

Вивчення особливостей кваліфікації кримінальних правопорушень при бланкетних диспозиціях закону про кримінальну відповідальність (*п'яте питання*) слід починати зі з'ясування особливостей бланкетних диспозицій, які обумовлюють особливості кваліфікації кримінальних правопорушень. Зокрема, основна особливість таких диспозицій полягає в тому, що в них законодавець певні ознаки складу кримінального правопорушення формулює таким чином, що для розкриття їх змісту відсилає до інших нормативних актів, які не є законами про кримінальну відповідальність. Тому при кваліфікації обов'язковим є звернення до змісту таких нормативних актів, встановлення його в конкретному діянні і посилання на відповідні статті (пункти, частини, параграфи тощо) таких актів.

При розгляді *п'ятого питання*, яке стосується оцінних понять та їх значення для правильної кваліфікації кримінальних правопорушень, насамперед важливо правильно осмислити особливість оцінних понять як таких. Зокрема, вона полягає в тому, що законодавець використовує такі ознаки, визначення змісту яких поставлено у залежність від оцінки конкретних обставин справи особою, яка кваліфікує кримінальне правопорушення. Така оцінка, як правило, стосується ступеня суспільної небезпечності кримінально протиправного діяння та тяжкості його наслідків. Тому при кваліфікації таких кримінальних правопорушень обов'язковою є вказівка та ті обставини та фактори, які брались до уваги при вирішенні питання про наявність в конкретному випадку змісту відповідного оцінного поняття.

Говорячи про кваліфікацію кримінальних правопорушень за наявності кваліфікуючих ознак складу кримінального правопорушення (*шосте питання*),

потрібно виходити з того, що йдеться про такі передбаченні статтями Особливої частини КК ознаки, які вказують на обставини, що обтяжують кримінальну відповідальність особи, і таким чином виступають засобом законодавчої диференціації кримінальної відповідальності. При кваліфікації кримінальних правопорушень відображаються всі кваліфікуючі ознаки, наявні у фактично вчиненому діянні, тому всі вони мають юридичне значення для диференціації відповідальності особи, однак кінцева формула кваліфікації залежить від того, чи передбачені такі ознаки однією частиною статті КК України чи різними. В останньому випадку кінцева кваліфікація здійснюється за частиною статті КК України з найбільш обтяжуючими обставинами.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Бажанов М. И. О функциях состава преступления. *Проблемы законности*. Вып. 29. X., 1995. С. 96–102.
2. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення: монографія. К.: Дакор, 2009. 736 с.
3. Навроцький В. О. Специфіка принципів кримінально-правової кваліфікації. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2000. № 10. С. 112-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_10_23.
4. Панов М., Квасневська Н. Кваліфікація злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. *Право України*. 2010. № 9. С. 47-55.
5. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину у кримінальному праві. Х. : Право, 2016. 256 с.
6. Ус О. В. Кваліфікація злочину за ознаками об'єктивної сторони складу злочину. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*. Серія «Право». 2017. Вип. 47. Т. 3. С. 101-106.
7. Ус О. В. Кваліфікація злочину за ознаками суб'єктивної сторони складу злочину. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*. Серія «Право». 2018. Вип. 49. Т. 2. С. 130-136.
8. Ус О. В. Кваліфікація злочину, передбаченого бланкетною диспозицією. *Право і суспільство*. 2018. № 2. Ч. 2. С. 179-186
9. Ус О. В. Кваліфікація злочину, склад якого містить оціночну ознаку. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія «Юридичні науки». 2018. № 2. Т. 2. С. 63-67.
10. Ус О. В. Кримінально-правова оцінка вчиненого діяння за ознаками об'єкта складу злочину. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*. Серія «Право». Вип. 41. Т. 2. 2016. С. 139-144.

11.Ус О. В. Склад злочину як підстава кримінально-правової оцінки вчиненого діяння. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/2. С. 196-201.

Тема 3. Кваліфікація умисних кримінальних правопорушень з урахуванням стадій їх чинення

План

1. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення.
2. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення:
  - 1) кваліфікація готування до кримінального правопорушення;
  - 2) кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.
3. Кваліфікація у зв'язку з добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення.

Кваліфікація кримінальних правопорушень з урахуванням стадій їх вчинення, включає в себе з'ясування особливостей кваліфікації готування до кримінального правопорушення, закінченого і незакінченого замаху на кримінальне правопорушення, а також закінченого кримінального правопорушення.

Зокрема, важливо з'ясувати в яких випадках необхідне та чим обумовлене обов'язкове посилення при кваліфікації кримінального правопорушення на ст. 14 або 15 КК України відповідно до положень ст. 16 КК України.

Слід навести приклади (ст. 112 КК України тощо), де при замаху на вчинення кримінального правопорушення ст. 15 КК України не використовується при кваліфікації та пояснити чому. Для більш повного з'ясування *другого питання*, бажано ознайомитись з науковими роботами Бурдіна В.М., Горностаї А.В., Маслак Н.В. та іншими рекомендованими науковими працями.

Також слід знати особливості вирішення питання про стадії при вчиненні умисних кримінальних правопорушень з матеріальним, формальним (усіченим) складами, а також триваючих та продовжуваних кримінальних правопорушень.

При відповіді на *третьє питання* важливо з'ясувати, чи вчинила особа, яка добровільно відмовилась від одного кримінально караного діяння, що містить склад кримінального правопорушення, інше кримінальне правопорушення. Наприклад, суб'єкт кримінального правопорушення добровільно відмовився від зґвалтування на стадії незакінченого або закінченого замаху на зґвалтування, однак заподіяв потерпілій особі легке або середньої тяжкості тілесне ушкодження. Бажано ознайомитись з науковими роботами Бурдіна В.М., Гродецького Ю.В., Ус О.В. та переліком інших рекомендованих наукових праць.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Арманов М. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 48-54.
2. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 232 с.
3. Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин. Х.: Юрайт, 2013. 232 с.
4. Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2002. 20 с.
5. Гродецький Ю. В. Добровільність як ознака добровільної відмови. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2010. Т. 23 (62). № 2. С. 202–208.
6. Гродецький Ю. В. Остаточність добровільної відмови. *Вісник прокуратури*. 2010. №9 (111). С. 65–70.
7. Гродецький Ю. В. Усвідомлення можливості доведення злочину до кінця. *Вісник прокуратури*. 2010. №12 (114). С. 74–81.
8. Гродецький Ю. В. Об'єктивні ознаки добровільної відмови при незакінченому злочині. *Проблеми законності: Академ. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій*. Х.: Нац. ун - т «ЮАУ», 2011. Вип. 114. С. 143–154.
9. Дурманов Н. Д. Стадии совершения преступления по советскому уголовному праву. М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1955. 211 с.
10. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
11. Козлов А. П. Учение о стадиях преступления. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. 353 с.
12. Крайник Г. С., Чуб Ю. С. Поняття кримінального правопорушення, ознаки та значення (кримінально-правовий аспект). *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 3 (36). С. 67–81.
13. Крайник Г.С. Щодо стадій умисного кримінального правопорушення *Наукові записки Харківського економіко-правового університету. Право. Економіка. Гуманітаристика*, 2020. № 1(24). С. 52-61.
14. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до

- злочину. Х.: Право, 2010. 232 с.
15. Тихий В. П., Панов М. І. Злочин, його види та стадії. К.: Проміні, 2007. 40 с.
  16. Ус О. В. Відмежування підбурювання до злочину від діяльності інших співучасників. *Проблеми законності*: Респ. міжвідом. наук. зб. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. Вип. 94. С. 182–189.
  17. Ус О. В. Врахування мотиву та мети діяння співучасника при кваліфікації злочину. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні* : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 28 лютого–01 березня 2014 р. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. С. 187-190.
  18. Ус О. В. Інтерпретаційна практика кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. *Актуальні проблеми законодавства України : пріоритетні напрямки його вдосконалення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовт. 2014 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2014. С. 120-122.
  19. Ус О. В. Характерні помилки при кваліфікації замаху на злочин. *Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах*: матеріали всеукр. міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 серпн. 2016 р. Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2016. С. 83-87.
  20. Шевченко Е. В. Злочини з похідними наслідками. Х.: Вид-во СПД ФО «Вапнярчук», 2005. 214 с.

Тема 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті

План

Вступ.

1. Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті. Кваліфікація скоєного з урахуванням виду співучасників.
2. Урахування форми співучасті при кваліфікації кримінального правопорушення.
3. Спеціальні питання відповідальності за співучасть. Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення.

Висновки.

Досліджуючи *перше питання*, слід уважно вивчити поняття та ознаки співучасті (ст. 26 КК України). Необхідно звернути увагу на загальні правила кваліфікації дій співучасників, зазначені у статтях 29 і 31 КК України.

Далі, у *другому питанні* варто з'ясувати особливості кваліфікації кримінальних правопорушень залежно від форм співучасті (ст. 28 КК України) містить 2 різні критерії поділу форм співучасті: 1) залежно від стійкості суб'єктивних зав'язків між співучасниками (вчинення кримінального правопорушення групою осіб, або за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою чи злочинною організацією; 2) інший критерій класифікації форм співучасті – залежно від об'єктивних ознак: виділяють просту форму співучасті – без розподілу ролей – співвиконавство і складну форму співучасті – з розподілом ролей, тобто крім виконавця має бути мінімум один інший вид співучасника (організатор, підбурювач або пособник).

Особливої уваги потребує питання про особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними об'єднаннями. При його вивченні необхідно засвоїти зміст ст. 30 КК, а також основні правила кваліфікації, що містяться у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23 грудня 2005 р. № 13. Важливо визначити положення вказаної постанови Пленуму ВСУ, що втратили чинність у зв'язку зі змінами до чинного КК України. Також варто звернути

увагу на колізію між ч. 5 ст. 28 КК України та ч. 1 ст. 255 КК України щодо визначення мети створення злочинної організації.

Для відповіді на *третє питання* слід з'ясувати, що причетність до кримінального правопорушення не є співучастю, знати види причетності до кримінальних правопорушень та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених за їх наявності.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Бурчак Ф. Г. Соучастие : социальные, криминологические и правовые проблемы. К.: Вищ. шк., 1986. 208 с.
2. Гуторова Н. А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины: Уч. пособ. Х.: Рубикон, 1997. 102 с.
3. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації : монографія. Х.: Видавець ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 256 с.
4. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання. Х.: ФІНН, 2008. 336 с.
5. Кваша О. О. Співучасть у злочині : структура та відповідальність : монографія. ; НАН України; Ін - т держ. і права ім. В. М. Корецького. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 560 с.
6. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
7. Крайник Г. С., Балега Н. В. Створення злочинної організації: склад злочину та питання удосконалення заохочувальної норми. *Журнал Східноєвропейського права*. 2018. № 58. С. 45-54.
8. Лемешко О. М. Кримінально- правова оцінка потурання вчиненню злочину. Х.: ФІНН, 2003. 160 с.
9. Митрофанов І. І., Притула А. М. Співучасть у злочині : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.
10. Невідома Н. В. Об'єктивні ознаки організованої групи. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. О. : Юрид. літ., 2014. Вип. 72. С. 396–402.
11. Невідома Н. В. Вчинення злочину організованою групою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук; спец. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право; наук. керів. – Демидова Л.М.; захищена 4.12.2015. 20 с.

- 12.Невідома Н. В. Вчинення злочину організованою групою: монографія. Харків: Право, 2017. 224 с.
- 13.Новицький Г. В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України. К.: Вищ. шк., 2001. 96 с.
- 14.Орловський Р. С. Виконавець як вид співучасника у злочині. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. Вип. 4, том 2. 2014. С. 181-186.
- 15.Орловський Р. С. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб. *Уч. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. І. Вернадського. Серія «Юридические науки»*. Т. 27 (66). № 1. 2014. С. 187-193.
- 16.Орловський Р. С. Диференціація кримінальної відповідальності при співучасті. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. Х. : Право, 2013. Вип. 26. С. 53-63.
- 17.Орловський Р. С. До питання про підстави кримінальної відповідальності співучасників. *Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ 20–21 травня 2011 р. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. С. 373-377.
- 18.Орловський Р. С. Кваліфікація невдалої співучасті у злочині: теоретичний та практичний аспекти проблеми. *Актуальні проблеми кримінальної відповідальності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовт. 2013 р. Х.: Право, 2013. С. 135-139.
- 19.Орловський Р. С. Кримінальна відповідальність за невдалу співучасть. *Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. № 1082. Серія : Право. Вип. № 16 Х.: ХНУ, 2013. С. 138-141.
- 20.Орловський Р. С. Організована група як форма співучасті. *Актуальні проблеми держави і права*. Зб. наук. праць. Вип. 72. 2014. С. 393-399.
- 21.Орловський Р. С. Питання кваліфікації злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб. *Правовые реформы в постсоветских странах: достижения и проблемы* : материалы междунар. науч.-практ. конф. (м. Кишинэу). Кишенев : Iulian, 2014 (Тірогр. «Cateteade Sus»). С. 266-267.
- 22.Орловський Р. С. Поняття і значення ексцесу співучасника. *Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія «Юриспруденція»*. 2015. № 15. С. 105–108.
- 23.Орловський Р. С. Розмежування діянь виконавця та пособника злочину. *«Сутність та значення впливу законодавства на розвиток*

- суспільних відносин»*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11-12 квітня 2014 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2013. Ч. II. С. 81-85.
24. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті у кримінальному праві України. Харків : Право, 2019. 624 с.
25. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27 лютого 2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text>
26. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10>.
27. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05>.
28. Ус О. В. Кваліфікація злочинів з урахуванням форм співучасті: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. Вип. 2, том 4. 2014. С. 56-61.
29. Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину : монографія. Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. 264 с.
30. Ус О. В. Особливості кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. праць. Х.: Право, 2014. Вип. 27. С. 59-71.
31. Ус О. В. Правила кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. *Вісн. Нац. акад. правов. наук України* : зб. наук. пр. Х.: Право, 2014. № 1 (76). С. 149-159.
32. Ус О. В. Спеціальні правила кваліфікації діянь співучасників: аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Право і суспільство*. 2014. № 6-1. С. 315-321.
33. Харитонов С. О. Окремі питання кваліфікації військових злочинів, вчинених в співучасті. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2017. № 3. С. 174-199.

Тема 5. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень.

План

1. Поняття та значення множинності кримінальних правопорушень.
2. Одиначне кримінальне правопорушення як елемент множинності та його кваліфікація.
3. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.
4. Чи можливе одночасне поєднання таких варіантів: повторність-сукупність, повторність-рецидив, рецидив-сукупність кримінальних правопорушень? Якщо так – за яких умов?
5. Кваліфікація складених кримінальних правопорушень.

Висновки.

При дослідженні *першого питання* важливо розуміти, що множинність кримінальних правопорушень – це вчинення двох або більше кримінальних правопорушень. Усі кримінальні правопорушення, що утворюють множинність, мають самостійне значення. Виокремлюють три види множинності кримінальних правопорушень: повторність, сукупність та рецидив.

У *третьому питанні* слід правильно засвоїти ознаки повторності, передбачені у ч. 1 та ч. 3 ст. 32 КК України. У зв'язку з цим важливо ознайомитись з постановою Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 4 червня 2010 р. № 7, в якій роз'яснені такі додаткові ознаки повторності, як неодноразовість виникнення кримінальних правопорушень та неодноразовість виникнення умислу. Остання ознака відрізняє повторне кримінальне правопорушення від продовжуваного, при вчиненні якого реалізується єдиний кримінально протиправний намір, що виникає до моменту вчинення першого діяння.

Далі необхідно вивчити особливості кваліфікації повторності тотожних кримінальних правопорушень:

1) у випадках, коли повторність є кваліфікуючою ознакою (з урахуванням роз'яснення Пленуму Верховного суду України, наведеному у п. 9 зазначеної

постанови від 4 червня 2010 р. № 7);

2) у випадках, коли повторність не є кваліфікуючою ознакою. Тут варто розглянути й особливості кваліфікації однорідних кримінальних правопорушень.

При вивченні *третього питання*, яке стосується кваліфікації сукупності кримінальних правопорушень, спочатку потрібно добре засвоїти її ознаки, передбачені у ст. 33 КК України, та їх відмінність від ознак повторності кримінальних правопорушень. Особливістю кваліфікації сукупності кримінальних правопорушень є обов'язковість окремої кваліфікації кожного кримінального правопорушення. Разом із тим, варто брати до уваги існування певних особливостей кваліфікації, пов'язаних із конкретизацією змісту законодавчих ознак сукупності кримінальних правопорушень, що відображено у п. 8 зазначеної постанови Пленуму Верховного суду України від 4 червня 2010 р. № 7.

При аналізі співвідношення сукупності, повторності і рецидиву кримінальних правопорушень (*четверте питання*) слід виходити з того, що кожна з цих форм множинності кримінальних правопорушень має специфічний кримінально-правовий зміст, визначений відповідно у статтях 32, 33 і 34 КК України, і деякі з цих форм не виключають одна одну. Тому вчинення особою двох або більше кримінальних правопорушень може утворювати сукупність і повторність, або повторність і рецидив одночасно. Ці положення бажано засвоїти на конкретних прикладах, до яких належать і випадки кваліфікації повторності однорідних кримінальних правопорушень.

При розгляді *п'ятого питання*, яке стосується особливостей кваліфікації складених кримінальних правопорушень, потрібно виходити з того, що складене кримінальне правопорушення визнається таким тому, що воно складене законодавцем із двох чи більше кримінально протиправних діянь. Тому питання про його кримінально-правову оцінку необхідно вирішувати з урахуванням того, наскільки охоплюються складом цього кримінального правопорушення певне діяння, а також з урахуванням змісту санкцій відповідних статей (частин статей) Особливої частини КК. Детальніше ці особливості кваліфікації складених кримінальних правопорушень відображені в зазначеній постанові Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова.

- Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
2. Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. Х.: Право, 2000. 128 с.
  3. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання. Х.: ФІНН, 2008. 336 с.
  4. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
  5. Малков В. П. Множественность преступлений по советскому уголовному праву. Казань: Изд. Казанск. ун-та, 1982. 175 с.
  6. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10>.
  7. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05>.

Тема 6. Подолання конкуренції і колізій статей закону в процесі кваліфікації кримінальних правопорушень.

План

1. Поняття колізії і конкуренції в науці кримінального права.
2. Види колізій в кримінальному праві та їх подолання.
3. Види конкуренції норм в кримінальному праві та їх подолання.

Висновки.

Дослідження правил кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм потрібно починати зі з'ясування поняття конкуренції норм, при якій одне кримінальне правопорушення одночасно підпадає під ознаки декількох норм КК України, та її відмежування від поняття колізії норм, яке вказує на існування суперечності між кримінально-правовими нормами як такими.

Далі необхідно засвоїти правила кваліфікації конкуренції:

- 1) загальної та спеціальної норм;
- 2) цілого і частин;
- 3) спеціальних норм: а) з обтяжуючими обставинами, б) з пом'якшуючими обставинами, в) з пом'якшуючими і обтяжуючими обставинами.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін. ; за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.
2. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.

3. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. 2-е изд., перераб. и дополн. М.: Юристъ, 2004. 304 с.
4. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник. К.: Алерта, 2013. 320 с.
5. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально- правових норм. Монографія. К.: Атіка, 2003. 224 с.
6. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів. К.: Атіка, 2004. 188 с.
7. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
8. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації. К.: Атіка, 1999. 418 с.
9. Тарарухин С. А. Квалификация преступлений в следственной и судебной практике. К.: Юринком, 1995. 208 с.

**Тема 7. Кваліфікація діянь, вчинених при обставинах,
що виключають їх кримінальну протиправність.**

План

1. Поняття та види обставин, які виключають кримінальну протиправність діяння.
  2. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності окремих видів обставин, передбачених статтями Загальної частини Кримінального кодексу України.
  3. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності обставин, передбачених нормами Особливої частини Кримінального кодексу України.
  4. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності обставин, передбачених Конституцією України та міжнародно-правовими актами.
- Висновки.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Абакумова Ю. В. Кримінальна відповідальність особи за вчинення злочину при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. 23 с.
2. Антипов В. В., Антипов В. І. Обставини, які виключають застосування кримінального покарання. К. : Атіка, 2004. 208 с.
3. Анчукова М. В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння. Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2006. 168 с.
4. Баулин Ю. В. Обстоятельства, исключающие преступность деяния. Х.: Основа, 1991. 360 с.
5. Баулин Ю. В. Право граждан на задержание преступника. Х.: Вища школа, 1986. 134 с.
6. Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния. Х.: Кроссруд, 2007.

96 с.

7. Гарбатович Д. А. Квалификация преступных уголовно-правовых деяний. М.: Юрлитинформ, 2017. 320 с.
8. Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства). К.: Атіка, 2001. 176 с.
9. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
10. Козлов А. П. Понятие преступления. СПб.: Юрид. центр Пресс. 2004. 819 с.
11. Крайник Г.С. Про можливість заподіяння при затриманні смерті особі, що вчинила злочин. *Вісник Хмельницького ін-ту регіональ. управління та права*. Спецвипуск № 1 : Зб. наук. праць. Хмельницький, 2002. С. 257–258. URL: www.univer.km.ua/journal/php?vis=.
12. Пархоменко С. В. Деяния, преступность которых исключается в силу социальной полезности и необходимости. СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. 267 с.

Тема 8. Кваліфікація посткримінальної поведінки людини.

План

1. Посткримінальна поведінка людини: поняття, види, значення.
2. Кваліфікація позитивної посткримінальної поведінки людини та її кримінально-правове значення.
3. Кваліфікація негативної посткримінальної поведінки людини та її кримінально-правове значення.

Висновки.

Посткримінальною визнається поведінка людини після вчинення кримінального правопорушення.

Залежно від наслідків для особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, її прийнято умовно поділяти на негативну та позитивну. Доцільно проілюструвати прикладами зі ст. 75-78 КК України.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. К.: Атіка, 2004. 296 с.
2. Богатирьов І. Г. Місце та роль звільнення від відбування покарання з випробуванням у системі видів звільнення від покарання, передбачених КК України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 152–158.
3. Губська О. А. Звільнення від кримінальної відповідальності за новим КПК. К.: НВП «ІНТЕРСЕРВІС», 2013. 156 с.
4. Дудоров О., Письменський Є. Звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування: порівняльно-правова характеристика. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 3. С. 46–52.
5. Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Х.: Вид-во НУВС, 2004. 151 с.
6. Журова І. І. Правове регулювання звільнення від відбування покарання. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 175–179.

7. Журова І. І. Правовий механізм звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 214–220.
8. Казначєєва Д. В. Історико-правовий аналіз виникнення та розвитку інституту умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. Вип. 3. С. 54–62.
9. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
10. Ковітіді О. Ф. Звільнення від кримінальної відповідальності (за нормами Загальної частини КК України). Сімферополь : Квадранал, 2005. 224 с.
11. Козак О. С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні / за ред. О. М. Бандурки. К.: Освіта України, 2009. 201 с.
12. Колосовский В. В. Теоретические проблемы квалификации уголовно-правовых деяний. М.: Статут, 2011. 398 с.
13. Мандриченко Ж. В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим / під ред. В. О. Тулякова. О.: Фенікс, 2009. 227 с.
14. Назимко Є. С. Інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням: реформування з урахуванням зарубіжного досвіду. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. – 2010. – № 4/5. – С. 218–224.
15. Назимко Є. Матеріальний елемент підстави застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання: порівняльно-правовий аналіз. *Юридична Україна*. – 2010. – № 3. – С. 93–98.
16. Назимко Є. Формальний елемент підстав застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання: порівняльно-правовий аналіз та аргументація доцільності певних змін до кримінального законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 2. С. 126–128.
17. Письменський Є. О. Звільнення від покарання та його відбування в системі заходів кримінально-правового впливу. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2012. № 5. С. 110–117.
18. Письменський Є. Підстави та правові наслідки звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. *Вісник прокуратури*. 2011. № 1. С. 100–108.

19. Письменський Є. Формальна підстава застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 3. С. 79–83.
20. Забитов Р. А. Посткримінальне поведіння. Поняття, регулювання, наслідки; під ред. Р. Р. Галіакбарова. Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1985. 192 с.
21. Сахнюк С. Застосування покарання та звільнення від його відбування за кримінальним та кримінально-виконавчим законодавством України: проблеми узгодженості. *Юридичний журнал*. 2011. № 10. С. 57–58 ; № 12. С. 32–33.
22. Тубелець О. С. Реалізація кримінально-правової політики України шляхом застосування інституту звільнення від покарання та його відбування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 8. С. 112–119.
23. Ус О. В. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. *Питання боротьби зі злочинністю*. Х., 2011. Вип. 22. С. 67–75.
24. Філонов В. Реформування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням у світлі сучасних тенденцій гуманізації пенальної політики України. *Право України*. 2010. № 3. С. 184–189.
25. Шиян Д. С. Застосування позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю при звільненні засудженого від покарання та його відбування. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 211–216.
26. Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення / Н. М. Оніщенко, А. Є. Шевченко, О. В. Скрипнюк та ін. ; відп. ред. Ю. В. Баулін. Донецьк: ПП «ВД «Кальміус», 2013. 424 с.

Тема 9. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації.

План

1. Тлумачення кримінального закону: поняття, види, значення для кримінально-правової кваліфікації.
2. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації в актах Верховного Суду України (згодом – Верховного Суду).
3. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації в узагальненнях судової практики.

Висновки.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Бойко А. И. Язык уголовного закона и его понимание. М.: Юрлитинформ, 2010. 320 с.
2. Дефініції у Постановах Пленуму Верховного Суду України: практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х.: «ФОП Шевченко», 2012. 120 с.
3. Кваліфікація за ознаками складу злочину (аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України): практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х.: Точка, 2011. 131 с.
4. Киричко В. М. Практичний посібник з кримінального права України. Х.: Фінн, 2010. 720 с.
5. Кругликов Л. Л., Спиридонова О. Е. Юридические конструкции и символы в уголовном праве. СПб.: Юридический центр Пресс, 2005. 336 с.
6. Михайлова И. А. Толкование уголовно-правовых норм и квалификация преступлений в правоприменительной практике. *Современные проблемы уголовной политики, уголовного права, криминологии и уголовно- исполнительного права.* Сб. науч. ст. М.: Академия управления МВД России, 2007. С. 81-88.
7. Правила кримінально-правової кваліфікації у постановах Пленуму

Верховного Суду України: практ. посібн. / кер. кол. уклад. Ю. В. Гродецький. Х. : Фінарт, 2012. 196 с.

8. Ус О. В. Інтерпретаційна практика кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. *Актуальні проблеми законодавства України : пріоритетні напрямки його вдосконалення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовт. 2014 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. О.: ГО «Причорноморська фундація права», 2014. С. 120-122.
9. Ус О. В. Кваліфікація злочинів з урахуванням форм співучасті : аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. Вип. 2, том 4. 2014. С. 56-61.
10. Ус О. В. Особливості кваліфікації діянь співучасників : аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. Х., 2014. Вип. 27. С. 59–71.
11. Ус О. В. Спеціальні правила кваліфікації діянь співучасників : аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України. *Право і суспільство*. 2014. № 6-1. С. 315-321.

Тема 10. Кваліфікація діяння, що не є кримінальним правопорушенням.

План

1. Правила кваліфікації малозначного діяння.
2. Правила кваліфікації діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення.
3. Правила кваліфікації діянь, вчинених за наявності обставин, що виключають їх кримінальну протиправність.

Висновки.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Абакумова Ю. В. Кримінальна відповідальність особи за вчинення злочину при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. 23 с.
2. Анчукова М. В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння. Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2006. 168 с.
3. Баулин Ю. В. Обстоятельства, исключающие преступность деяния. Х.: Основа, 1991. 360 с.
4. Баулин Ю. В. Право граждан на задержание преступника. Х.: Вища школа, 1986. 134 с.
5. Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния. Х.: Кроссруд, 2007. 96 с.
6. Гарбатович Д. А. Квалификация непреступных уголовно-правовых деяний. М.: Юрлитинформ, 2017. 320 с.
7. Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства). К.: Атіка, 2001. 176 с.
8. Козлов А. П. Понятие преступления. СПб.: Юрид. центр Пресс. 2004. 819 с.

9. Крайник Г.С. Про можливість заподіяння при затриманні смерті особі, що вчинила злочин. *Вісник Хмельницького ін-ту регіональ. управління та права*. Спецвипуск № 1 : Зб. наук. праць. Хмельницький, 2002. С. 257–258. URL: www.univer.km.ua/journal/php?vis=.
10. Пархоменко С. В. Деяния, преступность которых исключается в силу социальной полезности и необходимости. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2004. 267 с.
11. Ус О. В. Кваліфікація малозначного діяння. *Держава та регіони*. Серія «Право». 2018. № 2. С. 58-63.

МОДУЛЬ II. Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень.

Тема 11. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти особи.

План

1. Поняття та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
2. Вплив мотиву та мети на кваліфікацію умисного вбивства. Особливості кваліфікації умисних вбивств за пом'якшуючих обставин.
3. Поняття тілесних ушкоджень та їх види.
4. Різниця при кваліфікації залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
5. Незаконне позбавлення волі як форма кримінально протиправного діяння. Зміст поняття «тяжкі наслідки» у кримінальних правопорушеннях проти волі, честі та гідності особи. Форми кримінально протиправного діяння, що утворюють об'єктивну сторону торгівлі людьми.
6. Визначення завідомо незаконних дій як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони при кваліфікації незаконного поміщення в психіатричний заклад. Ознаки, що характеризують спеціальний суб'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад.
7. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи та їх кваліфікація.

Для відповіді на усі питання теми важливо згадати положення розділу II Особливої частини КК України, постанов Пленуму Верховного Суду України: 1) Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи від 7 лютого 2003 р. № 2 та 2) Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи від 30 травня 2008 р. № 5, слід дослідити рекомендовані наукові праці, а також Інструкцію щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку: затв. наказом МОЗ України від 25 вересня 2001 р. № 226.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Байда А. А. Уголовная ответственность за незаконную лечебную деятельность / под науч. ред. проф. В. И. Тютюгина. Х.: Одиссей,

2009. 320 с.

2. Борисов В.И., Куц В.Н. Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации. Х.: КОНСУМ, 1995. 104 с.
3. Бульба І.В. Питання кримінальної відповідальності за погрозу вбивством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2014. № 8. С. 129-136.
4. Дудоров О.О. Письменський Є.О. Проблеми встановлення виду умислу при кваліфікації злочинів проти життя і здоров'я. Дудоров О.О. Кримінальне право: теорія і практика (вибрані праці). К.: Ваіте, 2017. 872 с. С. 193-202.
5. Гринчак, С. В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини / наук. ред. Л. В. Дорош. Х.: Право, 2011. 296 с.
6. Гороховська О.В. Вбивство через необережність. Проблеми кримінальної відповідальності: монографія. Науковий ред. А.А. Музика. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.П., 2007. 180 с.
7. Данилевський А.О. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи. Проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: наук.-практ. посіб. / А.О. Данилевський, Г.Є. Болдарь; МВС України, Луганський державний у-нт внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 152 с.
8. Декларація відносно трансплантації людських органів : прийнята на 39-й Всесвітній медичній асамблеї у жовтні 1987 р. *Медичне право України*: зб. норм.-прав. актів / упоряд. і наук. ред. Н. Б. Болотіна. К.: Ін Юре, 2001. С. 395–397.
9. Заславська М. Г. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей: соціальна обумовленість і склад злочину. Х.: Право, 2013.
10. Інструкція щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку: затв. наказом МОЗ України від 25 вересня 2001 р. № 226. *Офіц. вісн. України*. №42. Ст. 1804.
11. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
12. Короленко М. П. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при об'єктивних обставинах : автореф. дис. канд. юрид. наук. К., 2002.
13. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення до- слідів над людиною / В. М. Куц, С. В. Гізімчук, В. О. Єгорова. Х.:

- Юрайт, 2012.
14. Кучер В. І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження : монографія. К. : Азимут Україна, 2004. 120 с.
  15. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : затв. наказом МОЗ України від 17 січ. 1995 р. № 6. *Юрид. вісн. України*. 1995. № 18. С. 5–9.
  16. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17 травня 2018 р. № 2427-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2018. № 28. Ст. 232 із наступними змінами.
  17. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Ярмиш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.
  18. Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова ПВС України від 7 лютого 2003 р. № 2 URL: [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
  19. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи від 30 травня 2008 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>.
  20. Самощенко И. В. Понятие угрозы в уголовном праве. Х.: Изд. СПД ФЛ Вапнярчук Н. М., 2005.
  21. Старко О. Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2007.
  22. Сташис В.В., Бажанов М.І. Особа під охороною кримінального закону. Х.: Право, 1996. 224 с.
  23. Столяр Т.В. Особливості розуміння деяких ознак перевищення меж необхідної оборони за кримінальним правом України. *Публічне право*. 2016. № 3 (23). С. 156–162.
  24. Тетарчук І.В. Теорія кваліфікації злочинів. Для підготовки до іспитів. К.: Центр учбової літератури, 2016. 104 с.
  25. Триньова Я.О. Кримінально-правова оцінка позбавлення життя іншої людини з жалю до неї: моногр. К., 2008. 230 с.
  26. Храмцов О.М. Кримінально-правове і кримінологічне забезпечення охорони особи від насильства: моногр. Х.: НікаНова, 2015. 472 с.

27. Dunaieva T. Y., Krainyk H. S. Determination of the initial moment of life of a person in Ukraine. *Georgian medical news*. 2020. № 1. P. 169-174.

Тема 12. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності.

План

1. Поняття кримінальних правопорушень проти власності та їх види.
2. Вплив предмету кримінальних правопорушень проти власності на їх кваліфікацію.
3. Вплив способу вчинення кримінального правопорушення на кваліфікацію корисливих кримінальних правопорушень, пов'язаних з оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб.
4. Визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що застосовується при кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності та встановлення мінімальної вартості предметів кримінальних правопорушень, з якої починається кримінальна відповідальність за статтями 185, 190 та 191 КК України.
5. Специфіка кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак кримінальних правопорушень проти власності.
6. Особливості відмежування придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом, від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Для відповіді на усі питання теми важливо згадати положення розділу VI Особливої частини КК України, постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» та дослідити рекомендовані наукові праці.

Відповідаючи на друге питання, слід врахувати, що основне правило застосування неоподаткованого мінімуму доходів громадян при кваліфікації кримінальних правопорушень у проти власності полягає в тому, що застосовується той неоподатковуваний мінімум, який діяв на момент вчинення кримінально протиправного діяння (дії або бездіяльності) незалежно від того, коли кримінальне правопорушення було розкрито. Також важливо, що правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, які були різними: а) з 1 вересня 2001 р. до 1 січня 2004 р. розмір визначався на підставі Указів Президента України від 21 листопада 1995 р. № 1082/95 і від 25 серпня 1996 р. № 762/96; б) з 1 січня 2004 р. до 1 січня 2011 р. розмір визначався на підставі Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 р. № 889-VI; в) з 1 січня 2011 р. розмір визначається на підставі Податкового кодексу (див. перехідні та прикінцеві положення, а також ст. 169) та Закону України «Про

державний бюджет України» на відповідний рік.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Анісімов Г.М. Зловживання довірою як спосіб вчинення злочину: Поняття і кримінально-правове значення: автореф. дис. на здобуття наукового ступеню канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Х.: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2003. 20 с.
2. Антонюк Н. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою: форми вчинення. *Вісник Львівського ун-ту (Серія юридична)* – 2005. Вип. 41. С. 314–322.
3. Антонюк Н. О. Кримінальна відповідальність за заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою : автореф. дис канд. юрид. наук. Л., 2006. 18 с.
4. Арманов М., Шиліпук А. Майно юридичної особи як предмет викрадення. *Вісник прокуратури* . 2014. № 4. С. 85-93.
5. Болдарь Г.Є., Каменський Д.В. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти власності: проблеми теорії та практики: наук.-практ. посіб. Л.: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 184 с.
6. Газдайка-Василишин І. Б. Некорисливі злочини проти власності за кримінальним правом України : автореф. дис канд. юрид. наук. Л., 2011. 16 с.
7. Гуня І.І., Куц В.М. Насильницьки злочини проти власності: монографія. Алчевськ 2013. 208 с.
8. Дітріх О. І. Насильство у складах посягань на власність за кримінальним правом України : автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2009. 15 с.
9. Дорохіна Ю.А. Аналіз сучасного стану наукової розробленості проблем кримінальної відповідальності за злочини проти власності / *Вісник криминологічної асоціації України*, 2015. - № 3(11). – С. 44-58.
10. Дорохіна Ю.А. Щодо розумінні предмета злочину при кваліфікації злочинів проти власності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія юридичні науки, 2014. Вип. 8. С. 20-25.
11. Дьоменко, С.В. Деякі проблеми відмежування вимагання від суміжних складів злочинів та кваліфікації за сукупністю. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2003. № 10. С. 30–39.
12. Дорохіна Ю. А. Теоретичні проблеми кримінально-правової охорони власності в Україні: автореф. дис. ... докт. юрид. наук; спец. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право; наук. консультант – Глушков В. О.; захищена 30.05.2017. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2017. 36 с.

13. Дорош Л.В. Щодо ефективності застосування законодавства про кримінальну відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. праць; ред. кол. Ю.В. Баулін (голов. ред.) та ін. Х.: Кроссруд. Вип. 16. 2008. С. 27–35.
14. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 400 с.
15. Дьоменко С. В. Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз : автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2006. 19 с.
16. Ільїна О. В. Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак корисливих злочинів проти власності : автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2007.
17. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Київ : Істина, 2010. 430 с.
18. Книженко О.О. Проблеми кваліфікації привласнення чи розтрати чужого майна особою, якій це майно було ввірене чи перебувало в її віданні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України* (електронне видання), 2017. №3. С. 82-89.
19. Кундеус В.Г. Поняття викрадення в кримінальному праві. *Право України*. 2002. № 8. С. 106–108.
20. Куц В.М., Кириченко Ю.В. Кримінальна відповідальність за незаконне використання електричної або теплової енергії: моногр. К.: Центр учбової літератури, 2010. 160 с.
21. Ковтун О. А. Кримінальна відповідальність за вимагання, вчинене організованою групою (ч. 4 ст. 189 КК), та за вимагання в окремих корупційних злочинах. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4/2. С. 66–73.
22. Ковтун О. А. Історія становлення законодавства щодо кримінальної відповідальності в Україні за вимагання (1845-2001 рр.) в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2018. Вип. 35. С. 192–207.
23. Ковтун О. А. К Кваліфікуючі ознаки вимагання / матеріали міжнародної наук.-практ. конференції «Кримінальне право в умовах глобалізації» (25 травня 2018 р., м. Одеса). Одеса: НУ «Одеська юридична академія», кафедра кримінального права. 2018. 260 с. С. 225-227.
24. Ковтун О. А. Види вимагань та їх розмежування. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 6 (Volume 2) 2018. С. 105–110.
25. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення. Х. : Право, 2011. 208 с.

26. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Ярмиш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.
27. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011) : станом на 26 вересня 2011 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. Х. : Право, 2011. С. 419–430.
28. Сақун А. В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна: автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2010. 19 с.
29. Сафонов В. Н. Организованное вымогательство: уголовно-правовой и криминологический анализ / Владимир Николаевич Сафонов. СПб. : СПБИНВЭСЭП; О-во «Знание», 2000. 240 с.
30. Семикіна Л. О. Вимагання за Кримінальним кодексом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук; спец. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право; наук. керів. – Ємельянов В. П.; захищена 14.04.2011. 20 с.
31. Семикіна Л. О. Щодо визначення поняття вимагання. *Наук. вісн. Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ.* 2007. № 3 (34). С. 230–236.
32. Слабченко О. А. Кримінально-правова характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем : автореф. дис канд. юрид. наук. К., 2014. 20 с.
33. Тетарчук І.В. Теорія кваліфікації злочинів. Для підготовки до іспитів. К.: Центр учбової літератури, 2016. 104 с.
34. Федоренко Д. М. Вимагання: співвідношення загальної і спеціальної кримінально-правових норм. *Питання боротьби зі злочинністю.* 2013. Вип. 25. С. 265–274.
35. Ярмиш Н. М. Подолання колізії між злочинами, передбаченими ч. 2 ст. 368 та ч. 2 ст. 189 КК України. *10 років чинності Кримінального кодексу України: проблеми застосування, удосконалення та подальшої гармонізації із законодавством європейських країн:* матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 жовт. 2011 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2011. 456 с. С. 321–323.
36. Ярошенко В. М. Відмежування шахрайства від інших суміжних складів злочинів за кримінальним кодексом України. *Молодий вчений.* Листопад 2017. № 11 (51). С. 1039–1042.

Тема 13. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

План

1. Поняття та наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг та суміжних кримінальних правопорушень.
2. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, вчинені службовими особами та особами, уповноваженими на виконання функцій держави.
3. Визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що застосовується при кваліфікації цих кримінальних правопорушень.

Відповідаючи на *перше та друге питання* необхідно дослідити положення розділів XVII та XIV Особливої частини КК України, а постанов Пленуму Верховного Суду України: 1) «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5. Та 2) «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26 грудня 2003 р. № 15 та зазначених наукових праць.

При відповіді на *перше питання* необхідно починати зі з'ясування поняття кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Для його правильного розуміння важливо приймати до уваги те, що відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинювані у такій сфері, передбачена в різних розділах Особливої частини КК України (зокрема, X, XIV, XVII розділах Особливої частини КК України), однак до розділу XVII Особливої частини КК України законодавець включив лише ті з них, у складах яких основним об'єктом виступають відносини у зазначеній сфері. Виходячи з цього, при осмисленні системи таких кримінальних правопорушень слід звернути увагу як на системні зв'язки статей розділу XVII з іншими статтями КК (зокрема на існування співвідношення загальної та спеціальної норм), так і на системні зв'язки між нормами, включеними до цього розділу. Для відображення останніх доцільно використати класифікацію таких кримінальних правопорушень за певним критерієм, яка відображає як види злочинів, так і взаємозв'язки між ними.

Важливо з'ясувати, коли відбулись такі зміни, в чому полягає їх основний зміст та які основні тенденції в розвитку законодавства про такі кримінальні правопорушення. Зокрема, потребують особливої уваги зміни, внесені до КК законами України від 7 квітня 2011 р. № 3207-VI, від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI, від 18 квітня 2013 р. № 221-VII і № 222-VII, від 21 лютого 2014 р. № 746-VII, від 13 травня 2014 р. № 1261-VII, від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII та № 1700-VII, від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII, від 16 липня 2015 р. № 629-VIII, від 3 листопада 2015 р. № 743-VIII.

Варто звернути увагу на форми кримінально протиправних діянь, вчинюваних у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зокрема, тих, які можуть вчинюватись лише у формі дій або в будь-якій формі (дій чи бездіяльності). Далі необхідно правильно осмислити зв'язок між діянням винної особи і повноваженнями службової особи чи особи, яка надає публічні послуги, який характеризує зазначені кримінальні правопорушення і має важливе значення для їх кваліфікації. При цьому слід мати на увазі, що такий зв'язок по-різному відображений законодавцем у складах кримінальних правопорушень, тому важливо відшукати у статтях КК ті ознаки, які вказують на такий зв'язок. Це вивчення доцільно розпочати із узагальненої характеристики законодавчих конструкцій об'єктивної сторони у складах кримінальних правопорушень, вчинюваних у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Тобто йдеться про виділення матеріальних, формальних (усічених) складів кримінальних правопорушень. Далі необхідно розкрити особливості законодавчого рішення щодо суспільно небезпечних наслідків у матеріальних складах кримінальних правопорушень, зокрема це стосується уніфікованого їх формулювання та визначення шкоди в неоподатковуваних мінімумах доходів громадян. У зв'язку з останнім слід враховувати, що поняття «істотної шкоди» і «тяжких наслідків» частково мають оціночний характер, а в науці кримінального права висловлені різні погляди щодо визначення змісту цих понять.

При вивченні *перше та друге питання* також необхідно звернути увагу на законодавче вирішення питання про форму вини в кримінальних правопорушеннях, вчинюваних у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Зокрема слід виділити:

- а) кримінальні правопорушення, які вчинюються лише з прямим умислом,
- б) кримінальних правопорушення, в яких можлива змішана форма вини;
- в) особливості форми вини у складі службової недбалості (ст. 367 КК).

Далі слід з'ясувати значення для кваліфікації зазначених кримінальних

правопорушень мотиву та мети їх вчинення.

При вивченні *другого питання* необхідно з'ясувати зміст понять:

а) корупції і правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначення яких міститься у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р № 1700-VII з наступними змінами;

б) корупційних правопорушень, вичерпний перелік яких наведено у примітці до ст. 45 КК України. Ці визначення повинні враховуватись при вирішенні питання про визнання злочину у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, корупційним або пов'язаним з корупцією.

При розгляді *першого та другого питання* необхідно ознайомитись зі змістом міжнародних договорів України про відповідальність за корупційні і пов'язані з корупцією правопорушення. Зокрема, це:

1) Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, підписана від імені України 11 грудня 2003 року і ратифікована (із заявами) Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V;

2) Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана від імені України 27 січня 1999 р. і ратифікована (із заявою) Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 252-V;

3) Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, підписаний від імені України 15 травня 2003 р. і ратифікований Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 253-V; 4) Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана від імені України 4 листопада 1999 р. і ратифікована Законом України від 16 березня 2005 р. № 2476-IV. Положення цих Конвенцій, в яких зазначені ознаки та види корупційних і пов'язаних з корупцією діянь, не можуть бути самостійною підставою для кримінальної відповідальності, однак можуть набувати значення для з'ясування змісту окремих норм КК України, які законодавець розробляв, взявши за основу відповідні міжнародно-правові приписи.

При розгляді *другого питання*, насамперед, слід правильно осмислити той факт, що суб'єктами злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, переважно визнаються спеціальні суб'єкти, однак, в деяких з них суб'єкти характеризуються лише загальними ознаками.

Далі доцільно виділити кримінальні правопорушення, вчинювані:

1) лише службовими особами публічного права (визначеними у примітці до ст. 364 КК);

2) лише службовими особами юридичних осіб приватного права;

- 3) будь-якими службовими особами (визначеними у ст. 18 КК);
- 4) лише особами, які надають публічні послуги;
- 5) іншими спеціальними суб'єктами;
- б) загальними суб'єктами.

При цьому варто враховувати, що в науці кримінального права питання про те, хто може бути суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК, має дискусійний характер.

Вивчення *другого питання* доцільно продовжити з вивчення законодавчих визначень службових осіб, наведених у частинах 3 і 4 ст. 18 КК та примітці до ст. 364 КК. Перше з цих визначень стосується всієї Особливої частини КК України, а друге — лише статей 364, 368, 368², 369 КК. Необхідно з'ясувати види та зміст тих функцій, здійснення яких дає підстави для визнання особи службовою. Для вирішення цього завдання певне значення мають роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, наведені в постанові «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5. Далі слід з'ясувати особливості службових осіб публічного права, визначених у примітці до ст. 364 КК і виходячи з них сформулювати теоретичне визначення службових осіб юридичних осіб приватного права. При цьому варто враховувати наявність у примітці до ст. 425 КК України законодавчого визначення військових службових осіб.

З'ясування цього питання ускладнено відсутністю законодавчого визначення осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, і неоднозначністю вирішення цього питання в науці кримінального права. За таких умов обмежувальне тлумачення цього поняття на практиці слід визнати єдино правильним рішенням з погляду забезпечення законності та охорони прав громадян при застосуванні статей 365² та 368⁴ КК, які містять невичерпний перелік таких осіб. Це означає, що до таких осіб слід відносити тих, які буквально вказані у цих статтях КК, а інших осіб визнавати такими лише за наявності в конкретному випадку достатніх правових підстав, тобто коли законом особа визнається такою.

Публічні послуги мають особливий предмет — певне рішення (результат професійної діяльності), яке має обов'язковий характер для всіх або для визначених законом суб'єктів правовідносин і спричинюють чи здатні спричинити наслідки правового характеру у сфері виконання функцій держави чи місцевого самоврядування. Публічні послуги треба відрізнити від послуг, які надаються у сфері господарської діяльності, і адміністративних послуг. За своїм характером публічні послуги мають схожість з останніми, однак суб'єктами адміністративних послуг відповідно до Закону України «Про адміністративні

послуги» від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI визнаються такі особи, які не можуть визнаватися суб'єктами злочинів, передбачених статтями 365² і 368⁴ КК.

При розгляді *третього питання* можна виділяти два аспекти.

По-перше, це основне правило застосування неоподаткованого мінімуму доходів громадян при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Воно полягає в тому, що застосовується той неоподатковуваний мінімум, який діяв на момент вчинення кримінально протиправного діяння (дії або бездіяльності) незалежно від того, коли кримінальне правопорушення було розкрито.

По-друге, це правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, які були різними: а) з 1 вересня 2001 р. до 1 січня 2004 р. розмір визначався на підставі Указів Президента України від 21 листопада 1995 р. № 1082/95 і від 25 серпня 1996 р. № 762/96; б) з 1 січня 2004 р. до 1 січня 2011 р. розмір визначався на підставі Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 р. № 889-VI; в) з 1 січня 2011 р. розмір визначається на підставі Податкового кодексу (див. перехідні та прикінцеві положення, а також ст. 169) та Закону України «Про державний бюджет України» на відповідний рік.

Необхідно засвоїти зміст цих правил, а також особливості застосування неоподаткованого мінімуму доходів громадян при кваліфікації продовжуваного кримінального правопорушення.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України. К.: Атіка, 2012. 332 с.
2. Антикорупційні засади діяльності органів влади: наук.-практич. посіб. / С. М. Клімова, Г. С. Крайник, С. В. Ніколайчук, А. В. Роздайбіда, І. М. Трубавіна. За заг. наук. ред. А. В. Роздайбіди. Видання 2-ге, перероб. та допов. X. : Вид-во ТОВ «ДРУКАРНЯ МАДРИД», 2014. 364 с.
3. Загальні засади кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: наук.-практ. посібник / О. М. Юрченко, О. Ф. Бантишев, С. А. Кузьмін; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвід. н.-д. центр з пробл. боротьби з орг. злочинністю. К.: Паливода А. В., 2012. 60 с.
4. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова,

- Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
5. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію. Х.: Право, 2013. 424 с.
  6. Клімова С. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення: навч. посіб. / С. М. Клімова, Т. В. Ковальова, М. О. Тучак. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. 200 с.
  7. Коваленко В. П. Зловживання владою працівниками правоохоронних органів : монографія. К.: Атіка, 2012. 204 с.
  8. Крайник Г. С. До питання виокремлення системи корупційних діянь у кримінальному та адміністративному законодавстві України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2015. Вип. 30. 270 с. С. 159–167.
  9. Крайник Г. С. Неправомірна вигода як предмет корупційних злочинів в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 27. 344 с. С. 192–201.
  10. Крайник Г. С., Крайник С. С. Актуальні напрями запобігання корупції в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4/2. С. 74–83.
  11. Максимович Р. Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України : монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 304 с.
  12. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
  13. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / Навроцький В.О., Хавронюк М.І. та ін.; за ред. М. І. Хавронюка. К. : Дакор, 2016. - 495 с.
  14. Настюк В. Я., Крайник Г. С. Проблемні питання адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення в Україні. *Право України*. 2015. Вип. 12. С. 48–57.
  15. Нуруллаєв І. С. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією : монографія. К.: Правова Єдність, 2009. 160 с.
  16. Правила кримінально-правової кваліфікації у постановах Пленуму Верховного Суду України : практ. посібник. Х.: Фінарт, 2012. 196 с.
  17. Про запобігання корупції: Закону України від 14 жовтня 2014 р № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056. З наступними змінами.
  18. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

19. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
20. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0013700-05>
21. Савченко А. В., Кришевич О. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням професійних послуг: Науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України; за ред. В. І. Шакуна. К.: Алерта, 2012. 160 с.
22. Слуцька Т. І. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у сфері службової діяльності : навч. посібник. К.: КНТ, 2007. 168 с.
23. Тютюгін В. І., Гродецький Ю. В., Гізімчук С. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Х.: Право, 2014. 232 с.
24. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Крим. судочинство*. 2014. Вип. 4. С. 121–141.
25. Шиманський Ф. В. Хабарництво: кримінально-правовий аналіз одержання, давання і провокації хабара. О.: Фенікс, 2004. 180 с.

Тема 14. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, проти довкілля та проти та безпеки руху та експлуатації транспорту.

План

1. Поняття, ознаки види та питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти довкілля (ст. 236-254 КК України).
2. Поняття, ознаки види та питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва (ст. 271-275 КК України).
3. Поняття, ознаки, питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти та безпеки руху та експлуатації транспорту (ст. 276-292 КК України) та їх види.
4. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти довкілля, проти безпеки виробництва та проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Відповідаючи на *перше, друге та третє питання* відповідно, необхідно дослідити положення розділів VIII, X та XI Особливої частини КК України, а також постанов Пленуму Верховного Суду України:

- 1) Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва від 12 червня 2009 р. № 7;
- 2) Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля від 10 грудня 2004 р. № 17;
- 3) Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті від 23 грудня 2005 р. № 14.

Список рекомендованої додаткової літератури:

1. Багіров С. Р. Причинний зв'язок, ускладнений втручанням привхідних сил (на прикладі транспортних злочинів). *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. 2005. № 9. С. 155-163.
2. Багіров С.Р. Причинний зв'язок у злочинах, що вчиняються через необережність: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ, 2005. 222 с.
3. Багіров С.Р., Музика А.А. Причинний зв'язок. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Юридична думка, 2012. С. 750–751.

4. Мала енциклопедія кримінального права / за заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького; доц. З. А. Тростюк; Київський університет права НАН України. К.: Кондор-Видавництво, 2012. 284 с.
5. Науково-практичні коментарі Багіров С. Р. Порухення правил безпеки руху або експлуатації повітряного транспорту (ст. 276 КК України): науково-практичний коментар. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1 (34). С. 5–12.
6. Багіров С. Р. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів у сфері повітряного транспорту: науково-практичний коментар статті 277 КК України. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 4 (37). С. 5–11.
7. Багіров С.Р. Загальна характеристика необережних злочинів за Кримінальним кодексом України. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ.* / Редкол.: В.М. Синьов (голов. ред.) і ін. К.: КІВС, МП Леся, 2003. № 8. С. 115–120.
8. Багіров С. Р. Зауваження до конструкції «необережне співзаподіяння» у теорії кримінального права: огляд деяких наукових позицій. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 181–184.
9. Багіров С.Р. Злочини проти безпеки руху або експлуатації транспорту: проблеми встановлення причинного зв'язку. *Адвокат*. 2004. № 5. С. 14–17.
10. Багіров С.Р. Причинний зв'язок, ускладнений втручанням привхідних сил (на прикладі транспортних злочинів). *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України* / редкол.: В.М. Синьов (голов. ред.) і ін. К.: КЮІ МВС України, МП Леся, 2004. № 9. С. 155–163.
11. Багіров С.Р. Причинний зв'язок у кримінальному праві: сучасні можливості застосування теорії нерівноцінності умов до злочинів, що вчиняються через необережність. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України* / за загальн. ред. А.А. Музики. К.: КЮІ МВС України, 2005. № 10. С. 187–196.
12. Багіров С.Р. Проблеми множинності причин та кумулятивної каузальності при встановленні причинного зв'язку у злочинах проти довкілля. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2010. № 1. С. 66–71.

13. Багіров С.Р. Вчинення необережного злочину кількома суб'єктами як явище об'єктивної реальності і проблема теорії кримінального права. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 301–306.
14. Багіров С.Р. Многосубъектное преступление как криминологическая реальность, требующая отражения в нормах Общей части Уголовного кодекса. *Leges si Viata*. 2016. August. С. 7–10.
15. Багіров С.Р. Суспільна небезпека необережного злочину, що вчиняється кількома суб'єктами. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 140–144.
16. Багіров С.Р. Дискусії щодо співучасті у необережному злочині до реформи кримінального законодавства 1958 – 1961 рр. (1917 – 1961 рр.) // *Часопис Київського університету права*. – 2016. – № 4. – С. 293 – 298.
17. Багіров С.Р. Підходи до розуміння необережного співзаподіяння у науці кримінального права. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. / редкол.: В.І. Борисов та ін. Х.: Право, 2016. Вип. 32. С. 153–171.
18. Багіров С.Р. Дискусійні питання встановлення причинного зв'язку тавини у необережному опосередкованому заподіянні злочинного наслідку (на прикладі справи Чілікова і Маслова). *Вісник Асоціації кримінального права*. 2017. № 1 (8). С. 100–116.
19. Багіров С.Р. Участь кількох осіб у вчиненні необережного злочину за законодавством деяких європейських держав. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. 2017. Том 193. Юридичні науки. С. 81–85.
20. Багіров С. Р. Виїзд транспортного засобу за межі проїзної частини із заподіянням шкоди пішоходам унаслідок порушення правил дорожнього руху кількома водіями (аналіз каузальної структури пригоди). *Судова апеляція*. 2018. № 2. С. 15–24.
21. Борисов В. И., Гизимчук С. В. Уголовная ответственность за нарушение правил, норм и стандартов, обеспечивающих безопасность дорожного движения. Х.: Консум, 2001. 160 с.
22. Борисов В. И., Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Х.: Юрайт, 2012. 296 с.
23. Борисов В. И., Пашенко О.О. Злочини проти безпеки виробництва: поняття та види. Кримінальна відповідальність за порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 224 с.
24. Іванов Ю. Ф. Незаконне заволодіння транспортним засобом:

- кримінально-правовий та кримінологічний аспекти: практич. посіб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 108 с.
25. Касинюк В. І., Білоконеv В. М. Кримінальна відповідальність військовослужбовців за порушення правил водіння або експлуатації машин : монографія. Запоріжжя : Видавець Глазунов С. О., 2011. 232 с.
26. Котовенко О. М. Кримінальна відповідальність за пошкодження об'єктів магістрального нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів. Х.: Консум, 2004. 136 с.
27. Крайник Г. С., Стельмах М. В. Визначення підходу до тлумачення «інших тяжких наслідків», передбачених ст. 236 Кримінального кодексу України. *Молодий вчений*. 2018. Березень. Вип. 3 (55). С. 628–632.
28. Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 204 с.
29. Крайник Г.С. Питання об'єкта злочинного порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. *Вісник прокуратури*. К., 2007. № 1 (67). С. 35–40. URL: www.chdu.edu.ua/.
30. Крайник Г.С. Питання щодо потерпілого від злочину, передбаченого статтею 272 Кримінального кодексу України. *Вісник прокуратури*. К., 2007. № 9 (75). С. 43–48.
31. Крайник Г. С. Діяння як ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 272 КК України. *Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій*. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 110. 276 с. С. 248–254.
32. Крайник Г.С. Про діяння як ознаку об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 272 КК України. *Вісник прокуратури*. К., 2010. № 8 (110). С. 50–54.
33. Крайник Г.С. Питання кваліфікації порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою при настанні наслідків, передбачених ч. 1 ст. 272 КК. *Форум права*. 2010. № 3. С. 216–221. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10kgcpku.pdf>.
34. Крайник Г. С. Щодо змісту понять «загибель людей» та «інші тяжкі наслідки» як обтяжуючих обставин, зазначених в ч. 2 ст. 272 КК України. *Вісник Академії правових наук України*. Х.: Право, 2011. № 2 (65). С. 241–249.
35. Крайник Г. С. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та деяких інших країн (щодо відповідальності за злочини проти безпеки виробництва). *Форум права*, 2012. № 2. С. 384–388. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.

- 36.Крайник Г. С. Вина як ознака суб'єктивної сторони порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 2 (4)/2013. 18 с. URL: <http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/index.php>.
- 37.Крайник Г. С. Кваліфікація злочинів у сфері використання технічних систем за їх об'єктивними ознаками. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 28. 276 с. С. 115–125.
- 38.Крайник Г. С. Мотиви злочинів, вчинених з необережності. *Юридична Україна*. Вип. 12. 2014. 112 с. С. 65–70.
- 39.Крайник Г. С. Змішана форма вини у теорії кримінального права та у судовій практиці. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 5. 2015. 14 с. URL: <http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/index.php>
- 40.Крайник Г. С., Дунаєва Т. Є. Визначення тяжких наслідків та істотної шкоди у розділі XVII Особливої частини Кримінального кодексу України. *Вісник ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка*. Вип. 2, 2017. С. 108–116.
- 41.Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар: у 2-х т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, І.І. Тютюгіна. 5-те вид., доп. Т. 2: Особлива частина, Харків: Право, 2013. 1040 с.
- 42.Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту : монографія. Д.: Юрид. акад. МВС, 2004. 380 с.
- 43.Музыка А., Багіров С. Диференціація відповідальності за необережні злочини з урахуванням різновидів детермінаційних зв'язків. *Право України*. 2004. № 7. С. 114–118.
- 44.Музыка А.А., Багіров С.Р. О проблеме каузальности в уголовном праве (в аспекте познания sensu stricto). *Российский ежегодник уголовного права*. 2012. № 6. С. 497–514.
- 45.Музыка А.А., Багіров С.Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк: монографія. Хмельницький: Изд-во Хмельницького университета управления и права, 2009. 112 с.
- 46.Музыка А.А., Багіров С.Р. Причинний зв'язок у кримінальному праві: 3 сучасний стан проблеми. *Альманах кримінального права: збірник статей*. Вип. 1 / відповід. ред. П.П. Андрушко, П.С. Берзін. К.: Правова єдність, 2009. С. 324–367.
- 47.Нетеса Н. В. Кримінальна відповідальність за порушення правил охорони або використання надр: монографія. Х.: Право, 2013. 304 с.
- 48.Осадчий В. І. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. 151 с.

49. Панов М., Квасневська Н. Кваліфікація злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. *Право України*. 2010. № 9. С. 47-55.
50. Правила дорожнього руху: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України 10 жовтня 2001 р. URL: [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
51. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 963-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350. З наступними змінами.
52. Про охорону праці : Закон України від 21 листоп. 2002 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 2. Ст. 10.
53. Перелік робіт з підвищеною небезпекою : наказ Держ. Комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 123. *Офіц. вісн. України*. 2005. 11 березня. (№ 8).
54. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 14. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973-2011) : станом на 26 вересня 2011 р. / упоряд.: Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. Х.: Право, 2011. С. 334–342.
55. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 черв. 2009 р. № 7. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011): станом на 26 вересня 2011 р. / упоряд.: Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. Харків : Право, 2011. С. 411–418.
56. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довілля від 10 грудня 2004 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04#Text>.
57. Шевченко Е. В. Злочини з похідними наслідками. Х.: Вид-во СПД ФО «Вапнярчук», 2005. 214 с.
58. Шульга А. М. кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08: захищена 28 лютого 2004 р. / Андрій Михайлович Шульга; Харківський нац. ун-т внутр. справ; наук. кер. – В. М. Куц. Х.: Харківський нац. ун-т внутр. справ, 2004. 20 с.
59. Щупаківський Р. В. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння чужим транспортним засобом. К.: Атіка, 2007. 160 с.

60. Яремко Г. З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України / за ред. В. О. Навроцького. Львів: ЛДУВС, 2011. 432 с.
61. Bagirov S. Critical analysis of the concept «Separate crime is committed by negligence» as a method of solution of the problem co-causality in crimes are committed by negligence. *Revista Institutului Național al Justiției* (publicație științifico-practică, informativă și de drept). 2017. № 1 (40). P. 47–51.
62. Bahirov Serhii. Substantiation of the participant's liability for negligent crime when it is impossible to establish a causal connection: review of basic scientific approaches. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 3 (volume 1). P. 17– 22.

Питання до заліку:

1. Поняття кримінально-правової кваліфікації. Юридичне закріплення кримінально-правової кваліфікації. Відмінність класифікації кримінальних правопорушень від їх кваліфікації.
2. Види кримінально-правової кваліфікації, суб'єкти, що її здійснюють. Значення правильної кримінально-правової кваліфікації.
3. Поняття підстав кримінально-правової кваліфікації. Фактична та юридична (нормативна) підстави кримінально-правової кваліфікації.
4. Склад кримінального правопорушення і його значення для кримінально-правової кваліфікації.
5. Етапи та юридичне закріплення результатів кримінально-правової кваліфікації.
6. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.
7. Загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень: поняття, види, значення. Склад кримінального правопорушення і кваліфікація кримінальних правопорушень.
8. Спеціальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень: поняття, види, значення. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого у співучасті. Кваліфікація множинності кримінальних правопорушень.
9. Види підстав кваліфікації кримінальних правопорушень. Фактична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень. Юридична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень.
10. Правила кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням постійних та перемінних (бланкетних, оцінних) ознак їх складу.
11. Кваліфікація кримінальних правопорушень за наявності кваліфікуючих ознак.
12. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення.
13. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення:
  - 1) кваліфікація готування до кримінального правопорушення;
  - 2) кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.
14. Кваліфікація у зв'язку з добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення.
15. Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті.
16. Кваліфікація скоєного з урахуванням виду співучасників.
17. Урахування форми співучасті при кваліфікації кримінального

- правопорушення.
18. Спеціальні питання відповідальності за співучасть. Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення.
  19. Поняття та значення множинності кримінальних правопорушень.
  20. Одиначне кримінальне правопорушення як елемент множинності та його кваліфікація.
  21. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.
  22. Чи можливе одночасне поєднання таких варіантів: повторність-сукупність, повторність-рецидив, рецидив-сукупність кримінальних правопорушень? Якщо так – за яких умов?
  23. Кваліфікація складених кримінальних правопорушень.
  24. Поняття колізії і конкуренції в науці кримінального права.
  25. Види колізій в кримінальному праві та їх подолання.
  26. Види конкуренції норм в кримінальному праві та їх подолання.
  27. Поняття та види обставин, які виключають кримінальну протиправність діяння.
  28. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності окремих видів обставин, передбачених статтями Загальної частини Кримінального кодексу України.
  29. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності обставин, передбачених нормами Особливої частини Кримінального кодексу України.
  30. Кваліфікація діянь, вчинених за наявності обставин, передбачених Конституцією України та міжнародно-правовими актами.
  31. Посткримінальна поведінка людини: поняття, види, значення.
  32. Кваліфікація позитивної посткримінальної поведінки людини та її кримінально-правове значення.
  33. Кваліфікація негативної посткримінальної поведінки людини та її кримінально-правове значення.
  34. Тлумачення кримінального закону: поняття, види, значення для кримінально-правової кваліфікації
  35. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації в актах Верховного Суду України (згодом – Верховного Суду).
  36. Інтерпретаційна практика кримінально-правової кваліфікації в узагальненнях судової практики.
  37. Правила кваліфікації малозначного діяння.

38. Правила кваліфікації діяння, вчиненого особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення.
39. Правила кваліфікації діянь, вчинених за наявності обставин, що виключають їх кримінальну протиправність.
40. Поняття та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
41. Вплив мотиву та мети на кваліфікацію умисного вбивства. Особливості кваліфікації умисних вбивств за пом'якшуючих обставин.
42. Поняття тілесних ушкоджень та їх види.
43. Різниця при кваліфікації залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
44. Незаконне позбавлення волі як форма кримінально протиправного діяння. Зміст поняття «тяжкі наслідки» у кримінальних правопорушеннях проти волі, честі та гідності особи. Форми кримінально протиправного діяння, що утворюють об'єктивну сторону торгівлі людьми.
45. Визначення завідомо незаконних дій як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони при кваліфікації незаконного поміщення в психіатричний заклад. Ознаки, що характеризують спеціальний суб'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад.
46. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи та їх кваліфікація.
47. Поняття кримінальних правопорушень проти власності та їх види.
48. Вплив предмету кримінальних правопорушень проти власності на їх кваліфікацію.
49. Вплив способу вчинення кримінального правопорушення на кваліфікацію корисливих кримінальних правопорушень, пов'язаних з оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб.
50. Визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що застосовується при кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності та встановлення мінімальної вартості предметів кримінальних правопорушень, з якої починається кримінальна відповідальність за статтями 185, 190 та 191 КК України.
51. Специфіка кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень проти власності.
52. Особливості відмежування придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом, від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
53. Поняття та наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень у

сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг та суміжних кримінальних правопорушень.

54. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, вчинені службовими особами та особами, уповноваженими на виконання функцій держави.
55. Визначення неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, що застосовується при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.
56. Поняття, ознаки види та питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти довкілля (ст. 236-254 КК України).
57. Поняття, ознаки види та питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва (ст. 271-275 КК України).
58. Поняття, ознаки, питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти та безпеки руху та експлуатації транспорту (ст. 276-292 КК України) та їх види.
59. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти довкілля та проти безпеки виробництва.
60. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Підсумкова оцінка за складання заліку з навчальної дисципліни «**Кваліфікація кримінальних правопорушень**» для студентів 4 року навчання складається із суми балів, виставлених викладачем при оцінюванні змісту роботи протягом семестру та отриманих за результатами складання заліку.

Підсумкова оцінка у балах проводиться за шкалою ECTS відповідно до наведеної таблиці.

Кількість балів за шкалою ECTS	Відповідні рівні державної шкали успішності	Шкала ECTS
90-100	відмінно	A
80-89	добре	B
75-79		C
70-74		D
60-69	задовільно	E
35-59		FX
0-34	незадовільно	F

Навчально-методичне видання

Автор –
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного управління
історичного факультету
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
Крайник Григорій Сергійович

**Практикум
«Кваліфікація кримінальних правопорушень»**

Для студентів спеціальності 081 «Право» та
усіх, кого цікавлять питання кримінально-
правової кваліфікації

Рівень вищої освіти – бакалавр,
галузь знань – 08 «Право»,
спеціальність – 081 «Право»